Memo beeldvormende vergadering Participatiewet in Balans

Van:	Hanriëtte Drent Jelena Mittendorff
Aan:	Gemeenteraad Twenterand
Datum:	11 augustus 2026
Onderwerp:	Beeldvormende vergadering Participatiewet in Balans 25 augustus 2026

1. Aanleiding

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans (hierna: PIB) wijzigt de Participatiewet om de focus te verleggen van strenge controle en handhaving naar bestaanszekerheid, vertrouwen en de menselijke maat. Het pakket bevat 23 maatregelen die uitvoerende professionals bij gemeenten meer ruimte geven voor maatwerk. Deze wijzigingen worden gefaseerd ingevoerd. In Twenterand kiezen we voor een projectmatige aanpak voor de implementatie van deze wijzigingen en het college heeft hiervoor de Startnotitie Participatiewet in Balans Twenterand vastgesteld. Hierover bent u middels een raadsinformatiebrief geïnformeerd.
Voor de invoering van de PIB worden er verschillende beleidsproducten gewijzigd of vernieuwd. De producten zijn voor de uitvoering (werkinstructies), het college (nadere regels en beleidsregels) en deels voor uw raad (verordeningen).

2. Beeldvormende vergadering

Tijdens de beeldvormende vergadering lichten wij de PIB nader toe en gaan we in op de keuzes die uw raad kan maken in het kader van de PIB. Heeft u vooraf vragen over de bijgevoegde stukken of de memo? Of zijn er specifieke onderwerpen die u graag terug wilt zien deze bijeenkomst? Stuur dan uiterlijk 24 augustus 12.00 uur een mail naar griffie@twenterand.nl.

3. Keuzes gemeenteraad Twenterand

Voor een goede voorbereiding gaan wij met deze memo in op de specifieke verordeningen die worden aangepast naar aanleiding van de PIB en welke keuzes uw raad hierin kan maken. Een uitgebreide toelichting hierop geven wij tijdens de beeldvormende vergadering en gaan hierover met u in gesprek.

3.1 Re-integratieverordening Participatiewet Twenterand 2024

De Re-integratieverordening Participatiewet Twenterand 2024 beschrijft hoe de gemeente Twenterand inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt ondersteunt bij het vinden en behouden van werk. Daarbij houdt de gemeente rekening met iemands persoonlijke omstandigheden, mogelijkheden en eventuele beperkingen. Uw raad heeft op de volgende punten invloed:

- De raad bepaalt welke re-integratievoorzieningen in de verordening worden opgenomen, bijvoorbeeld werkstages, scholing en loonkostensubsidies.
- De raad kan keuzes maken voor welke voorzieningen vooral bedoeld zijn voor mensen met een korte of grote afstand tot de arbeidsmarkt, eventuele voorrangsgroepen binnen beschut werk aanwijzen en aanvullende ondersteuning voor specifieke doelgroepen organiseren.

- De raad kan financiële prikkels inzetten om de uitstroom naar werk te stimuleren. Denk hierbij aan de hoogte van de premie bij participatieplaatsen, een eventuele uitstroompremie en de hoogte en duur van loonkostensubsidies voor kwetsbare werknemers.
- Als het gaat om beschut werk bepaalt de raad of er extra beschutte werkplekken worden gerealiseerd en welke groepen hier eventueel voorrang bij krijgen.
- De raad bepaalt de kaders voor scholing.

Beperkte invloed: Van school naar duurzaam werk
De nieuwe wettelijke taak Van school naar duurzaam werk wordt regionaal georganiseerd. De gemeentelijke beleidsruimte is daardoor beperkt. De raad kan vooral invloed uitoefenen op:
- aanvullende lokale ondersteuning;
- de snelheid van reageren op verzoeken van scholen;
- de wijze waarop jongeren en onderwijsinstellingen worden geïnformeerd en ondersteund.

De aanpassingen van deze verordening verwachten wij in Q1 2027 ter besluitvorming aan u aan te bieden.

3.2 Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ, BBZ
Deze verordening regelt hoe de gemeente Twenterand toezicht houdt op de juiste naleving van de regels rondom uitkeringen en inkomensvoorzieningen. Zij bepaalt hoe de gemeente optreedt wanneer inwoners hun verplichtingen niet nakomen of fraude plegen. De belangrijkste politieke keuze voor de raad is hoe streng of mild wordt omgegaan met situaties van "tekortschietend besef van verantwoordelijkheid". Dit houdt in dat iemand door eigen handelen of nalaten onnodig afhankelijk is geworden van een uitkering, terwijl hij of zij redelijkerwijs had kunnen voorkomen dat een beroep op bijstand nodig werd. Voor veel andere handhavingsonderwerpen zijn de wettelijke kaders grotendeels landelijk voorgeschreven.

Concreet heeft de raad invloed op:

- De gedragingen die vallen onder "tekortschietend besef van verantwoordelijkheid". Voorbeelden hiervan zijn vermogen weggeven/schenken of het verwijtbaar verlies van inkomen.
- De hoogte en duur van maatregelen.
- Recidive bij tekortschietend besef. Binnen welke termijn sprake is van recidive en hoe de maatregel wordt verzwaard bij herhaling.

De aanpassingen van deze verordening verwachten wij in Q1 2027 ter besluitvorming aan u aan te bieden.

3.3 Verordening Individuele Inkomenstoeslag
Deze verordening regelt wie recht heeft op een individuele inkomenstoeslag, hoe deze wordt aangevraagd en hoe hoog deze toeslag is. De belangrijkste wijziging vanuit de

Participatiewet in Balans voor de individuele inkomenstoeslag is dat gemeenten deze toeslag niet alleen op aanvraag, maar ook ambtshalve kunnen toekennen. Met andere woorden: als de gemeente zelf kan vaststellen dat iemand aan de voorwaarden voldoet, hoeft die inwoner niet altijd eerst een aanvraag in te dienen.

De aanpassingen van deze verordening verwachten wij in Q4 2026/Q1 2027 ter besluitvorming aan u aan te bieden.

4. Welke gemeente willen we zijn?
In hoofdstuk 3 beschreven wij de technische aanpassingen die voortkomen uit de PIB. Achter deze technische wijzigingen ligt het hoofddoel van de PIB om een betere balans te creëren tussen bestaanszekerheid, participatie en handhaving. De vraag is vervolgens hoe deze landelijke uitgangspunten zich vertalen naar de Twenterandse uitvoeringspraktijk en de keuzes die de gemeenteraad daarin wil maken. Welke balans wil de gemeenteraad van Twenterand aanbrengen tussen uniformiteit en maatwerk, tussen controle en vertrouwen en tussen uitstroom naar betaald werk en bredere maatschappelijke participatie? Hierover gaan we 25 augustus graag met u in gesprek.